

4. Добрынин А.И. Региональные пропорции воспроизводства / А.И. Добрынин. – Л. : , 2005. – 467 с.
5. Маниліч М.І. Трансформація регіонального економічного механізму / М.І. Маниліч. – Чернівці : Книги ХХІ, 2004. – 164 с.
6. Пепа Т.В. Гармонізація трансформації територіальної структури регіональних систем і складових економічного простору України / Т.В. Пепа, Л.Г. Чернюк // Збірник наукових праць ЧДТУ. – Сер.: Економічні науки. – 2007. – № 21. – С. 7-10.
7. Акофф Р. Акофф о менеджменте / Р.Л. Акофф : пер. с англ. / под ред. Л.А. Волковой. – СПб. : Изд-во "Питер", 2002. – С. 448.

Панько М.В. Теоретические подходы к формированию содержания экономического понятия "Регион"

Исследованы особенности формирования понятия "регион". Рассмотрены разные подходы к его определению. Приведены основные характеристики и классификации регионов. Показано, что эффективное управление регионом принципиально невозможно без учета экономических и социальных взаимодействий агентов рыночного хозяйства

Ключевые слова: регион, система, система региона.

Panyko M.V. Theoretical fittings for forming of maintenance of economic concept "Region"

The features of forming of concept "region" in the article are explored. Different approaches to the definition of this term are investigated. Main characteristics of region and its classification is given. Described that an effective management a region on principle is impossible without the account of economic and social co-operations of agents of market economy

Keywords: region, system, system of region.

УДК 338:24:658.012.32:621 Асист. Л.М. Прокопишин, канд. екон. наук;
асист. В.Я. Карковська; асист. Т.В. Склярчук – НУ "Львівська політехніка"

МУЛЬТИПЛІКАТИВНИЙ ВПЛИВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЗАОЩАДЖЕНЬ В ІНВЕСТИЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Для визначення ефективності трансформації заощаджень в інвестиції у дослідженні запропоновано коефіцієнт, який дає змогу визначити рівень ефективності даного процесу. Проаналізовано стан розвитку заощаджень та інвестицій національної економіки, визначено їхню ефективність за допомогою мультиплікатора інвестицій та частки щорічної зміни заощаджень.

Ключові слова: коефіцієнт трансформації заощаджень в інвестиції, мультиплікатор інвестицій, щорічна зміна заощаджень, інвестиційний потенціал заощаджень.

Постановка проблеми. Перспективи розвитку національної економіки нерозривно пов'язані з ефективною трансформацією заощаджень в інвестиції, що забезпечує формування стійкої системи створення, використання та розвитку інвестицій, а також їх реальне перетворення в капітал для прискорення економічного розвитку України. Тому важливим є визначення рівня ефективності трансформації заощаджень в інвестиції національної економіки. Складність дослідження процесу трансформації пояснюється тим, що проблемним є не лише активізація заощаджень, а й суперечливість самого процесу.

Для характеристики трансформаційного процесу важливе значення має застосування коефіцієнта трансформації, мультиплікатора інвестицій, граничної ефективності до заощаджень, що характеризують, насамперед, ін-

вестиційну спроможність національної економіки щодо забезпечення інноваційного розвитку і дає можливість на цій основі визначити їхній рівень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань розвитку заощаджень та інвестицій національної економіки, визначення їх ефективності присвячено праці вітчизняних і зарубіжних науковців, а саме: М. Антипенка [1], І. Бланка [2], В. Бочарова [3], О. Ватаманюка [4], В. Геєца [7], А.О. Касича [6], С. Панчишина [5], П. Семюельсона [9] та інші.

Метою дослідження є аналіз заощаджень та інвестицій національної економіки, визначення їх ефективності за допомогою граничної схильності до заощаджень, мультиплікатора інвестицій та коефіцієнта трансформації заощаджень в інвестиції.

Основні результати дослідження. В економічній та соціальній політиці держава повинна виходити з того, що зростання інвестицій має вирішуватися залежно від зростання заощаджень. Для успішного розвитку інвестиційного процесу в економіці країни необхідне успішне формування заощаджень. Політика сприяння заощаджень стає одним із пріоритетних напрямів економічної політики. Щоб охарактеризувати зв'язок заощаджень та інвестицій, потрібно врахувати такі умови:

- заощадження сімейних господарств є основним джерелом чистих інвестицій в економіці. Якщо уповільнюється зростання заощаджень або ж взагалі зупиняється, то починається скорочення інвестицій та нагромадженого капіталу. Така ситуація виникає за умов тривалої інфляції;
- зростання обсягу заощаджень створює верхню межу нарощування інвестицій. Проте зростання обсягу інвестицій зазвичай не досягає цієї верхньої межі: частка коштів, які надійшли на грошовий ринок за потоками заощаджень, спонукає уряд до державних закупівель та інших витрат. У змаганнях за ресурсами на новому ринку уряд звичайно має переваги у зв'язку з вищим рівнем гарантій за зобов'язаннями, порівняно із зобов'язаннями фірм та фінансових посередників, через яких заощадження трансформуються у інвестиції.

Зв'язок заощаджень та інвестицій доцільно проаналізувати за таким показником як "коефіцієнт трансформації заощаджень в інвестиції". Цей показник показує, яка частина заощаджень трансформується в інвестиції.

Коефіцієнт трансформації заощаджень в інвестиції визначається як відношення заощаджень (S) до інвестицій (I):

$$K_{mp} = \frac{S}{I}, \quad (1)$$

де: S – заощадження, I – інвестиції.

Розглянемо основні характеристики коефіцієнта трансформації заощаджень в інвестиції: то національна економіка характеризується низьким рівнем трансформації заощаджень в інвестиції;

$$\text{Якщо } K_{mp} \begin{cases} > 1, \text{ то національна економіка характеризується низьким рівнем трансформації заощаджень в інвестиції;} \\ < 1, \text{ то національна економіка характеризується високим рівнем трансформації заощаджень в інвестиції;} \\ = 1, \text{ то характеризує рівновагу заощаджень та інвестицій.} \end{cases}$$

Надалі проаналізуємо на основі цього показника ситуацію, яка склалася в національній економіці України (табл. 1)

Табл. 1. Розрахунок коефіцієнта трансформації заощаджень в інвестиції національної економіки у 2003-2007 рр. [10]

Показник	Роки	Заощадження, млн грн	Інвестиції, млн грн	Коефіцієнт трансформації заощаджень в інвестиції
Сектор загального державного управління	2003	14861,0	8154,0	1,8
	2004	11216,0	14879,0	0,8
	2005	12959,0	11767,0	1,1
	2006	12791,0	15611,0	0,8
	2007	23994,0	26245,0	0,9
Домашні господарства	2003	16755,0	2410,0	7,0
	2004	31627,0	3993,0	7,9
	2005	46214,0	5772,0	8,0
	2006	44669,0	9937,0	4,5
	2007	48497,0	13980,0	3,5
Фінансові та нефінансові корпорації, некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства	2003	42714,0	44511,0	1,0
	2004	66408,0	58948,0	1,1
	2005	54189,0	79426,0	0,7
	2006	69520,0	108326,0	0,6
	2007	104726,0	158123,0	0,7
Вся економіка	2003	74330,0	55075,0	1,3
	2004	109251,0	77820,0	1,4
	2005	113362,0	96965,0	1,2
	2006	126980,0	133874,0	0,9
	2007	177217,0	198348,0	0,9

Аналіз табл. 1 показує значення коефіцієнта трансформації заощаджень в інвестиції по секторах національної економіки. Найнижчий рівень трансформації притаманний домашнім господарствам, тобто вони більше заощаджують ніж інвестують. Для активізації інвестиційної діяльності необхідно використати заощадження домогосподарств. Найвищий рівень коефіцієнта трансформації спостерігають у секторі фінансових і нефінансових корпорацій, тобто вони більше інвестують, ніж заощаджують. Аналіз економіки загалом показує, що коефіцієнт трансформації заощаджень в інвестиції до 2005 р. зростає, а у 2006 р. зменшився на 0,3 %. Це свідчить про те, що у 2006 р. інвестиції перевищували заощадження.

Для аналізу ефективності трансформації заощаджень в інвестиції потрібно визначити як впливають заощадження на інвестиції [6,8].

Для глибшого розуміння розглянемо рис. 1. Припустимо, що в початковому періоді економіка перебуває в стаціонарному стані за певного рівня заощаджень. Відразу із збільшенням заощаджень інвестиції зростають.

Наступним кроком є дослідження приросту заощаджень та інвестицій. Зростання приросту заощаджень спричиняє зростання інвестицій, тобто ΔI зростатиме із зростанням ΔS .

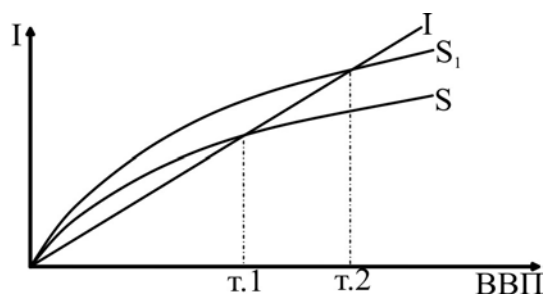

Рис. 1. Зростання рівня заощаджень: S – заощадження в стаціонарному стані; S_1 – зростання заощаджень до нового рівня; I – інвестиції національної економіки; $t.1$ та $t.2$ – точки зміни ВВП

Заощадження за певний період S_t , зростає порівняно з попереднім періодом, що характеризується таким виразом S_{t-1} . Тобто, якщо в попередньому періоді заощадження становили S_{t-1} , а в теперішньому – S_t , то можна відобразити приріст заощаджень в період t :

$$\Delta S = S_t - S_{t-1}. \quad (2)$$

Приріст заощаджень – це зміна величини заощаджень, які є складовою компонентою інвестицій.

Таким чином, ефективність заощаджень f_{zm} буде такою:

$$f_{zm} = \frac{\Delta I}{\Delta S}. \quad (3)$$

Ефективність трансформації заощаджень показує, наскільки зростають інвестиції, якщо заощадження збільшуються на одну грошову одиницю. Проаналізуємо ситуацію економіки України (табл. 2).

Табл. 2. Ефективність заощаджень національної економіки України у 2003-2007 рр.*

Роки	ВВП, млн грн	Частка щорічної зміни заощадження, з	Ефективність заощаджень, f_{zm}
2003	267344	-	-
2004	345113	0,44	0,7
2005	441452	0,04	4,2
2006	544153	0,13	2,4
2007	720731	0,28	1,3

* складено на основі табл. 1

Заощадження за досліджуваний період зросли на 102887 млн грн. У 2004 р. збільшення заощаджень на 34921 млн грн зумовило в національній економіці приріст інвестицій на 24703 млн грн. Упродовж 2005 р. збільшення заощаджень в економіці на 4111 млн грн. спричинило зростання інвестицій на 17382 млн грн. Так, у 2007 р. зростання приросту заощаджень становило 50237 млн грн, що зумовило зростання інвестицій на 63232 млн грн. Залежність інвестицій від заощаджень зображено на рис. 2.

Отже, залежність інвестицій від заощаджень показала на яку величину змінюються інвестиції.

Висновки, зроблені на основі табл. 2, можна математично обґрунтувати. Виразимо алгебраїчно зміни, що відбулись впродовж року:

$$\Delta I = \Delta S + z\Delta S, \quad (4)$$

де: z – відображає частку щорічної зміни (гранична схильність заощаджень); ΔS – приріст заощаджень за певний період; ΔI – приріст інвестицій за певний період.

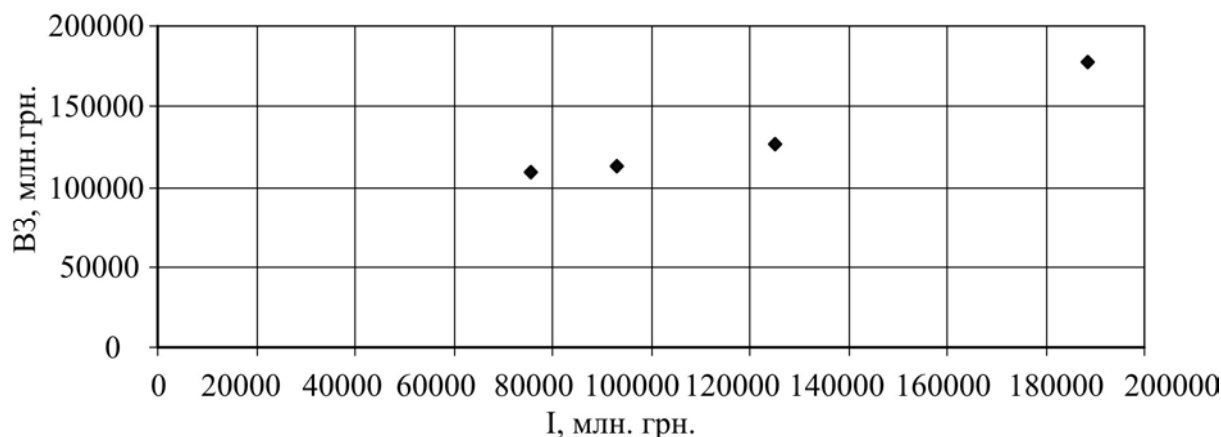

Рис. 2. Залежність інвестицій від заощаджень національної економіки

Поділимо обидві частини рівняння на ΔS :

$$f_z = 1 + z, \quad (5)$$

де f_z – ефективність заощаджень.

Тепер помножимо рівняння на z , отримаємо

$$f_z z = z + z^2. \quad (6)$$

Якщо відняти ці рівняння, то отримаємо такий вираз:

$$\begin{aligned} f_z - f_z z &= 1, \\ f_z(1 - z) &= 1. \end{aligned} \quad (7)$$

Звідси, отримуємо формулу ефективності:

$$f_z = \frac{1}{1 - z}. \quad (8)$$

Оскільки ефективність заощаджень у 2005 р. дорівнюватиме 4,2, то $z = 0,8$. Отже, наведені табличні дані підтверджуються математично.

Далі необхідно приділити увагу, який вплив на валовий внутрішній продукт мають інвестиції з позиції мультиплікатора. Для дослідження мультиплікатора інвестицій потрібно виділити основні його складові [6].

Зростання інвестицій за певний період позначається I_t , збільшується порівняно із попереднім періодом, що характеризується виразом I_{t-1} . Тобто, якщо в попередньому періоді інвестиції становили I_{t-1} , а в теперішньому – I_t , то можна відобразити приріст інвестицій у період t [8]:

$$\Delta I = I_t - I_{t-1}. \quad (9)$$

Приріст інвестицій – це зміна інвестицій, які є складовими компонентами сукупного попиту, тобто зростання інвестицій спричиняє зростання сукупного попиту та обсягу виробництва (ВВП). Аналогічно можна представити приріст ВВП:

$$\Delta BBП = BBП_t - BBП_{t-1}. \quad (10)$$

З рис. 3 видно, що зростання інвестицій спричиняє зростання ВВП. Зростання приросту інвестицій призводить до більшого зростання приросту ВВП, тобто $\Delta BBП$ більше від ΔI (131).

Відношення $\frac{\Delta BBП}{\Delta I}$ називають мультиплікатором інвестицій (m_i).

Мультиплікатор характеризує зміну доходу внаслідок зміни інвестицій на одну грошову одиницю.

Щоб розкрити механізм дії мультиплікатора інвестицій, скористаємось даними табл. 3. В економіці було започатковане зростання інвестицій за досліджуваний період на 195903 млн грн. У 2003 р. збільшення інвестицій на 13833 млн грн зумовило в національній економіці приріст доходу на 41534 млн грн. Упродовж 2004 р. збільшення інвестицій в економіці на 24703 млн грн спричинило зростання ВВП на 77769 млн грн. Так, у 2008 р. спостерігаємо зростання приросту інвестицій на 44595 млн грн, що викликало зростання доходу на 229133 млн грн. Залежність ВВП від інвестицій зображено на рис. 3.

Табл. 3. Мультиплікативний вплив інвестицій на дохід національної економіки України у 2002-2008 рр.*

Роки	ВВП, млн грн	Частка щорічної зміни інвестицій, i	Мультиплікатор інвестицій, m_i
2003	267344	0,66	3
2004	345113	0,66	3
2005	441452	0,83	6
2006	544153	0,66	3
2007	720731	0,66	3
2008	949864	0,80	5

* власна розробка на підставі [10]

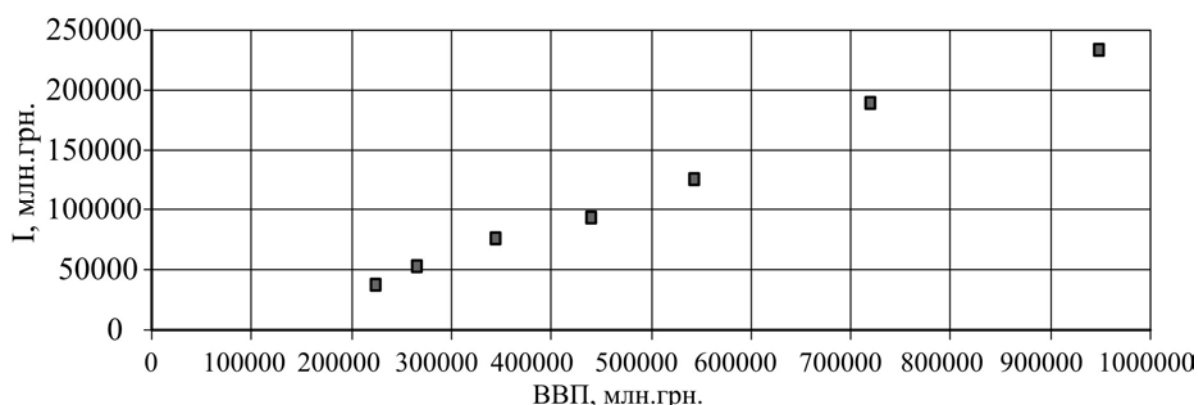

Рис. 3. Залежність ВВП від інвестицій у 2003-2008 рр.

Певні зміни, які відбулись за досліджуваний період, викликали зростання інвестицій та ВВП. Ці зміни можна охарактеризувати для кожного року за допомогою мультиплікатора інвестицій (табл. 3 та рис. 3).

Отже, зростання інвестицій за кожен період викликало зростання ВВП на величину, яку характеризує мультиплікатор.

Висновки, зроблені на основі табл. 3, можна математично обґрунтувати. Виразимо алгебраїчно зміни, що відбулись впродовж року [8]:

$$\Delta BBП = \Delta I + i\Delta I, \quad (11)$$

де: i – відображає частку щорічної зміни (гранична схильність інвестицій); $\Delta BBП$ – приріст ВВП за певний період; ΔI – приріст інвестицій за певний період.

Поділимо обидві частини рівняння на ΔI :

$$m_i = 1 + i, \quad (12)$$

де m_i – мультиплікатор інвестицій.

Тепер помножимо рівняння на i , отримаємо

$$m_i i = i + i^2. \quad (13)$$

Якщо відняти ці рівняння, то отримаємо такий вираз:

$$\begin{aligned} m_i - m_i i &= 1, \\ m_i(1 - i) &= 1 \end{aligned} \quad (14)$$

Звідси, отримуємо формулу мультиплікатора

$$m_i = \frac{1}{1 - i}. \quad (15)$$

Оскільки $i = 0,66$, то мультиплікатор інвестицій у 2003 р. дорівнюватиме 3. Отже, наведені табличні дані підтверджуються математично.

Висновки. Таким чином, використання мультиплікатора допоможе в числовому виразі за незнаних змін інвестицій і заощаджень визначити значні зміни у ВВП. Оскільки зміни обсягів інвестицій мають істотний вплив на ВВП і відповідно впливають на обсяг виробництва та зайнятість через створення нових робочих місць. Інвестиції зумовлюють зростання доходів, яке створює умови для формування заощаджень, які надалі трансформуються в інвестиції.

Основне завдання для національної економіки є активізація та ефективна трансформація заощаджень в інвестиції. І якщо спочатку переважали наукові погляди, які фундаментальну роль віддавали інвестиціям, то з часом відбулись зміни стосовно заощаджень.

Література

1. Антипенко Е.Ю. Принципы анализа капитальных вложений / Е.Ю. Антипенко, В.И. Доненко. – Запорожье : Изд-во "Фазан"; Дикое поле, 2005. – 420 с.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк. – К. : МП "Ител ЛТД", "Юнайтед Лондон Трейд Лимитед", 1995. – 448 с.
3. Бочаров В.В. Финансово-кредитный методы регулирования рынка инвестиций / В.В. Бочаров. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 1993. – 268 с.
4. Ватаманюк О.З. Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз / О.З. Ватаманюк. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 536 с.
5. Доходи та заощадження в перехідній економіці України / за ред. С. Панчишина та М. Савлука. – Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 406 с.
6. Касич А.О. Розвиток інвестиційно-інноваційних процесів в Україні: джерела, оцінка, перспективи : монографія / А.О. Касич – ТОВ "Кременчуцька міська друкарня", 2008. – 406 с.

7. **Стратегічні** виклики XXI століття суспільству та економіці України. – В 3-ох т., т. 2-3 / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.Є. Кваскюка. – К. : Вид-во "Фенікс", 2007. – 556 с.

8. **Савченко А.Г.** Макроекономіка / А.Г. Савченко, Г.О. Пухтаєвич, О.М. Тітьоноко. – К. : Вид-во "Либідь", 1999. – 288 с.

9. **Самуельсон П.** Економіка / П. Самуельсон. – М. : МТП "Алгон", ВНИИСИ, 1992. – Т. 1. – 1992. – 333 с.

10. **Держком.** статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Прокопишин Л.М., Карковская В.Я., Склярук Т.В. Мультипликативное влияние на трансформацию сбережений в инвестиции в национальной экономике

Для определения эффективности трансформации сбережений в инвестиции предложен коэффициент, позволяющий определить уровень эффективности данного процесса. Проанализировано состояние развития сбережений и инвестиций национальной экономики, определены их эффективность с помощью мультипликатора инвестиций и доли ежегодного изменения сбережений.

Ключевые слова: коэффициент трансформации сбережений в инвестиции, мультипликатор инвестиций, ежегодная смена сбережений, инвестиционный потенциал сбережений.

Prokopyshyn L.M., Karkovska V.Ya., Skljарuk T.V. Multiplicative influence on the transformation of saving into investment in the national economy

To determine the efficiency of transformation of savings into investments in the article a factor that helps determine the effectiveness of the process. The state of savings and investments of the national economy, defined by their performance multiplier of investments and the share of annual changes in savings.

Keywords: coefficient of transformation of savings into investment, long annual change savings, investment potential savings.

УДК 658.15

Аспір. Д.В. Прокопчук – Львівський НУ ім. Івана Франка

**СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ СУБ'ЄКТА
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Розглянуто основні стратегії та етапи розвитку суб'єкта господарювання, а також взаємозв'язок між ними. Запропоновано вибір організаційної структури управління фінансовими ресурсами, наведено будову фінансово-економічної служби та окреслено основні функції на кожному з етапів розвитку суб'єкта господарювання.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, організаційна структура, стратегія, етапи розвитку, фінансова служба, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Без правильно побудованої організаційної структури управління фінансовими ресурсами неможливе успішне функціонування суб'єкта господарювання. На жаль, впродовж багатьох років, цьому питанню приділялося недостатньо уваги. Під час формування стратегії суб'єкта господарювання на певному етапі його розвитку виникає необхідність у виборі тої чи іншої організаційної структури, доцільності в окремих відділах фінансової служби та наділенні їх відповідними функціональними обов'язками.